

En discurs cun cussegliera naziunala Silva Semadeni

CUN CUSSEGLIERA NAZIUNALA SILVA SEMADENI HA DISCURRÌ MARTIN CABALZAR

■ **Da 1995–1999 e dapi 2011 fin 2015 fa la socialdemocrata grischuna Silva Semadeni (63) part dal cussegl naziun. La historiografa è maridada ed è tranter auter era presidenta da Pro Natura (Svizra).**

Pertge duess il pievel grischun reelegger gist Vos per in'ulteriura perioda en il cussegl naziun?

Silva Semadeni: «Chi si loda s'imbroda», din ins en il Puschlav... Perquai uschè objectiv sco pussaivel: Per il mument sun jau la suletta dunna grischuna cun experientscha parlamentara a Berna

e che vul cuntinuar a politisar cun engaschament per umans, natira e cultura. Mes mussament da prestaziun po consultar mintgin e mintgina sin www.silvasemadeni.ch. E plinavant: era dapli dunnas grischunas duain represchentar il Grischun a Berna!

Nua mettais Vos las prioritads per Vossa lavur futura en il parlament federal?

Sco commembra da la cumissiun per ambient, planisaziun dal territori ed energia Capte ma vulesc jau m'engaschar vinavant per temas da l'ambient. Quai correspunda er a mes engaschament sco presidenta da la Pro Natura (CH) e sco represchentanta da las regiuns da muntogna nua che la natira e la cuntrada èn il chapital da las pli impurtantas bransch economicas dal spazi alpin (agricultura, turissem, forza idraulica). Ellas ston vegnir svilupadas persistentamain. In auter accent politic restan era la furmazion, la cultura e las linguas naziunalas.

Tgenins èn stads per Vos ils «highlights» persunals en l'ultima perioda da legislatura?

La midada sin il sector da l'energia cun l'abandun da l'energia nucleara è instradada. Tar la construcziun speculativa d'abitaziuns secundaras avain nus tratg il frain d'urgenza. La lescha da planisaziun è vegnida revedida da buna maniera. Il pievel grischun ha refusà il project da gieus olimpics giganteschs San Murezzan 2022 ed acceptà l'iniziativa chantunala «Gea ad electricitad netta senza forza electrica da charvun». Grazia a l'acceptaziun da la missiva da cultura survegnan era la lingua e cultura taliana en Svizra dapli sustegn. E mia moziun per sco las bilinguas è vegnida acceptada dal cussegl federal e parlament.

Qualas èn stadas Vossas pli grondas terradas e dischillusiuns?

Il gea a l'iniziativa da l'immigraziun da massa che chaschuna grondas difficultads tar l'applicaziun. Il franc ferm che fa gronda pressiu sin noss turissem.

Quals èn per Vos ils trais pli grands problems che noss pajas ha da schliar?

Nossa relaziun cun l'Europa ed il franc ferm, il cumbat da las consequenzas dal stgudament dal clima, la migraziun e sias causalitads.

Co e nua duai la Svizra sa posiziunar en l'avegnir en relaziun cun l'Europa?

Relaziuns constructivas cun noss vischins èn e restan – era per noss chantun turistic – irrenunziabels. Isolaziun e picla-rosinas n'han betg in avegnir. Davantiers stattan oz ils contracts bilaterals e lur svilup ulterieur.

Cura duai l'ultima ovra atomara vegnir prida da la rait e co duess la rusna d'energia resultanta vegnir cumpensada?

Nossas ovras atomaras veglias èn malsegiras, energia nucleara n'è betg economica, nagin deposit definitiv per ruments radioactivs è en vista. Cun la strategia d'energia 2050 vegnan las ovras atomaras messas ord funcziun pass per pass en ils proxims onns e remplazzadas tras l'effizienz energetica e las energias regenerablas.

Co duain ils interess da l'economia da construc?

ziun ed ils interess da la protecziun da l'ambient vegnir equilibrads en connex cun l'iniziativa d'abitaziuns secundaras?

Il pievel ha tratg il 2012 il frain d'urgenza. Las pli bellas e preziasas cuntradadas da las regiuns da muntogna na dastgan betg pli vegnir sfiguradas, noss bels vitgs betg vegnir vendids or dal tafatg, ils indigens betg vegnir stgatschads pervi da fits da chasa e pretschs da terren memia auts. Là nua che la branscha da construcziun è creschida pervi da la realisaziun d'abitaziuns secundaras memia ferm sto quella sa redimensiunar puspè. Malgrà tut: Tant la lescha per abitaziuns secundaras sco era la nova strategia d'energia augmentan en il sector d'edifizis il basegn per sanaziuns da chasas, uschia resultan novas incumbensas da construcziun. Bun fiss sche era noss chantun s'engaschass pli activ tar sanaziuns da chasas, tar la substituziun da stgudaments electriccs sco era tar il svilup da l'energia solara.

Duai in segund tunnel d'autos al Gottard vegnir realisà?

Na. Il cussegl federal ha elavurà er in'alternativa blier pli bunmartgada per sanar il tunnel dal Son Gottard. Quella correspunda a la Constituziun federala, augmenta la segirtad e procura per in spustament dal traffic da camiuns pesants sin la viafier. Dal reminent è la nova lingia da viafier tras las Alps Neat pronta l'onn proxim.

Co giuditgais Vos la politica d'asil actuala e nua vesais Vos soluziuns pussaivlas. Duai la Svizra recepir dapli u damain fugitivs?

Il destin dad uschè numerusas persunas en miseria è deprimant. La solidaritad cun ellas è dentant era tar nus gronda. Tut ils pajais ston porscher agid en il rom da lur pussaivladads. La Svizra bainstanta n'è betg stada fin oz tant generusa sco che intgins politichers manejan. Sper l'agid umanitar direct è necessari er il cumbat da las causalitads da la migraziun. E la cooperaziun al svilup na dastga betg vegnir scursanida, ins sto investir dapli per la pasch e la justia sociala.

Essas Vos pronta d'unfrir ils contracts bilaterals per pudair exequir l'iniziativa cunter l'immigraziun da massa?

Na. La messa en pratica da l'iniziativa da l'immigraziun da massa na dastga betg chaschunar donns economics ed isolar la Svizra.

Sto la vegliadetgna da pensiun per um e dunna vegnir auzada sin 67 onns per segirar a mesa vista la AVS u vesais Vos autras mesiras?

Pps e pld vulan auzar la vegliadetgna da renta sin 67 onns. Quai n'è betg necessari sco che la discussiun actuala per la revisiun 2020 da l'AVS mussa.

Co po il turissem grischun surmontar la crisa actuala? Dovri per quai mesiras statalas?

La modernisaziun da nossa hotellaria, particularmain dal sector da 2 e 3 stailas, è ina finamira centrala. Jau m'engasch ch'ils instruments da promozion per hotels vegnian amplifitgads. Quai è urgentamain necessari. L'hotellaria è il fundament da noss turissem.

Co duai la politica agrara da l'avegnir vesair ora per che l'urbarisaziun decentrala da las regiuns muntagnardas restia garantida vinavant?

L'agricultura da muntogna survegn cun la politica agrara 2014–2017 ina promozion bainquant meglierada. En ils proxims onns ins sto uss realisar las novaziuns e segirar questas. Il Grischun è cun 56% manaschis biologics sin buna via.

La Svizra dispona dal meglier provediment da sanadad da l'entir mund, denton ils custs explodeschan. Vesais Vos la necessitad d'agir?

Gea. Las premias da las cassas da malsauns creschan era quest onn e restan per bieras familias ina grevezza finanziaria pesanta.

Co vulais Vos defender ils interess da la regiun muntagnarda cunter las novas pretensiuns dals centers urbans (gulivaziun da finanzas, infrastruttura da traffic etc.)?

Jau pens plitost ad ina cooperaziun enstagl dad ina confruntaziun. Nossas regiuns da muntogna san porscher ina pruna. Cun la reduplicaziun dal sustegn per ils parcs natirals regionalis e per novs parcs naziu-

nals pussaivels ha mess il parlament il 2014 in signal impurtant. La promozion economica revedida e remunerada meglra vegn a promover e rinforzar il turissem innovativ. La forza idraulica, oz sut squitsch, resta en mintga cas er en il futur la pli impurtanta pitga dal provediment electric. Ils tschains d'aua sco remuneraziun per il diever da la resursa aua vegnin nus a defender! E per la perequaziun da finanzas e la coesiun naziunala cuntinuain nus a cumbatter ensemen cun las forzas socialas.

La confederaziun ha l'incumbensa costituziunala da sutegnair e promover la lingua rumantscha che n'è betg mo periclitada, mabain smanatschada en sia existenza. Ademplischa la confederaziun questa incumbensa a moda suffizienta?

La confederaziun è pronta da sustegnair las minoritads generusamain. Quai resorta cleramain da la missiva da cultura da la confederaziun 2016–2019. L'existenza dal rumantsch tant apprezia da tuttas varts pon salvar a la fin finala mo las Rumantschas ed ils Rumantschs sez.

Tge decisiun prendais Vos sche Vos vegnis confruntada a chaschun da las proximas elecziuns dal cussegl federal cun l'opziun da reelegger Eveline Widmer-Schlumpf (pbd) u il nov candidat Heinz Brand (pps)?

Qua hai jau nagins dubis: Eveline Widmer-Schlumpf è ina dunna cumpetenta, curaschusa e che sa senta cun persvasiun obligada al bainstar general. Ella merita ina reelecziun.

Tge aspectativas avais Vos persunalmain e Vossa partida per las elecziuns naziunalas dals 18 d'october?

Jau speresch che las maioritads actualas en il parlament ed en il cussegl federal (ed er en la deputaziun grischuna) na vegnian betg indeblidas, mabain rinforzadas en l'interess da l'entir pajais.

Co sa preschenta per Vos la cumposiziun ideala da la delegaziun grischuna per ils proxims onns en il cussegl federal?

La deputaziun grischuna ideala duai sa cumponer da 40–50% dunnas grischunas, almain duas persunas duain represchentar a moda engaschada intents socials ed ecologics e plinavant duain esser resguardadas tut nossas linguas e culturas chantunalas.

Curt e bun

Num: Silva Semadeni
Domicil: Cuira (da Poschiavo)
Partida: Ps

Hobbis: Leger, observar selvaschina ed utschels, chantar

Fermezzas: Motivaziun, experientscha, entusiassem

Fleivlezzas: Impazienza

Idol politic: Dunnas engaschadas sco per exempel nossas cusseglieras federalas

Mia patria: Grischun

Siemi nunacumpli: Pasch e justia sin questa terra

Olimpiada en il Grischun:

Jau sun engraziaivla al pievel grischun ch'el ha refusà quest project gigantic e betg persistent.

Uvestg Vitus Huonder: Jau patratg pli gugent vi dal papa Francestg, ina persunalitad cun engaschament social ed ecologic.

Magdalena Martullo-Blocher: Nagina represchentanta grischuna

